

Quæritur an conveniens fuerit præcipuos fidei articulos sic in Symbolis contexere.

R. affirmative. Multo facilius enim fideles discunt ac retinent quid credere debeant, et ab hæreticis tutius secerantur.

Multa tamen et gravissima fidei puncta, v. g. Eucharistia, Missæ sacrificium aliaque sacramenta, præter Baptismum in Symbolo Constantinopolitano memoratum, in his symbolis non exprimuntur, probabiliter, ut notat Theologia Pict., quia in primis sæculis Christiani plura sua tacebant mysteria, præsertim sacræ Eucharistiæ, respectu infidelium et catechumenorum, propter abusum quem merito timebant, ut in tractatu de Eucharistia monstratur.

Cæterum omnes articuli omissi implicite continentur in fide sanctæ Ecclesiæ catholicæ.

CAPUT TERTIUM.

DE MOTIVO FIDEL.

Motivum fidei est ratio quæ assensum propositioni a Deo revelatæ determinat: talis esse debet ut omnem errandi formidinem tollat, et ulteriori motivo non indigeat; alioquin non esset motivum fidei immediatum, quod multi theologi vocant objectum formale fidei, quia actum credendi præcise determinat.

Sat apertum est summam Dei veracitatem, tum in cognoscendo, tum in revelando, ultimum illud esse fidei motivum quo assensus noster determinatur; ideo enim firmiter credimus Deo aliquid revelanti, quia persuasum habemus eum non posse errare in cognoscendo, nec fallere in dicendo: ergo summa Dei veracitas est ratio fundamentalis fidei nostræ, atque ultimum motivum determinans assensum nostrum. Unde in actu fidei vocibus expresse dicimus: *Credo, Domine, quidquid revelasti, quia summe verax es, nec falli nec fallere potes.*

Verum assensus noster veracitate Dei in loquendo ianiti

non potest, nisi factum revelationis certissime nobis innotescat; quod quidem tria necessario importat, videlicet revelationem ex parte Dei, genuinum sensum revelationis certo assignatum vel propositum, et motiva credibilitatis omnem errandi formidinem excludentia. Itaque dicemus 1° de revelatione divina; 2° de propositione Ecclesiæ; 3° de motivis credibilitatis, et 4° de analysi seu resolutione fidei.

ARTICULUS PRIMUS.

DE REVELATIONE DIVINA.

Non ambigitur quin aliqua revelatio sit necessaria ad fidem: patet ex ipsamet fidei definitione ab omnibus admissa. Sed quoniam multiplex distinguitur revelatio, petitur qualis requiratur.

Dividitur enim 1° in internam et externam: interna ea est quæ fit per signum intrinsecum, scilicet, per vividam mentis illustrationem: externa autem fit per aliquod signum extrinsecum, v. g. per verba articulata.

Dividitur 2° in mediatam et immediatam: mediata ea est quæ fit per alterius ministerium, quales fuerunt revelationes per Prophetas et Apostolos hominibus factæ: immediata ea est quæ fit a Deo sine ullo intermedio; sic Deus locutus est primis parentibus, Prophetis, Apostolis.

Dividitur 3° in privatam et publicam: revelatio privata fit alicui pro ipso solo, sine respectu ad alios homines, ut si Deus alicui revelaret diem vel horam mortis, justificationem, prædestinationem, etc. Publica vero illa est quæ, licet immediate uni vel alteri fiat homini, ad alios instruendos homines destinatur; tales fuerunt revelationes Moysis, Prophetarum et Apostolorum.

Notandum insuper fidem esse vel pure theologicam, vel catholicam: fides theologica sola nititur auctoritate Dei revelante; dicitur etiam aliquando privata, quia privatos tantummodo obligare potest, si, v. g., cuidam vel quibusdam fiat revelatio pro ipso aut ipsis solis, aliunde certe probata. Fides catholica supponit definitionem Ecclesiæ et omnes obligat fideles, *His notatis,*

Certum est 1° revelationem privatam ad fidem catholicam non sufficere, sed requiri revelationem publicam.

Certum est 2° revelationem immediatam ad fidem, sive theologicam, sive catholicam, necessariam non esse; alioquin vera fides in iis tantum existere posset quibus Deus immediate locutus fuisset: at Deus, ex hypothesi revelationis, unicuique immediate loqui non tenetur, ut in *Tractatu de vera Religione* ostendimus.

Sola igitur difficultas est qualis revelatio ad fidem theologicam requiratur.

PROPOSITIO.

Ad fidem vere divinam, seu theologicam, omnis revelatio certo constans sufficit.

Prob. Fundamentum fidei est auctoritas Dei revelantis: porro hæc auctoritas eadem est respectu nostri, quæcumque sit revelatio, sive intrinseca, sive extrinseca, sive immediata, sive mediata, sive publica, sive privata; hoc solum enim necessarium est, scilicet, ut revelationis existentia certo constet: at existentia cujusque revelationis respectu privati certo constare potest.

1° *Existentia revelationis immediatæ internæ.* Fieri enim potest ut Deus per vias sibi notas veritatem supernaturalem privatis hominibus adeo clare manifestet, ut eam tam certo teneant quam propositiones naturales omnibus primo intuitu notas. Eam signis externis, v. g. miraculis, certam facere potest, aut saltem valde temerarium foret affirmare Deum hoc præstare non posse: ergo 1°, etc.

2° *Existentia revelationis immediatæ externæ.* Certo enim aliquis scire potest Deum sibi exterius locutum esse, si nempe sufficientia exstant signa omne dubium tollentia. Sic fidem habuerunt primi parentes, Abraham, Isaac, Jacob, Moyses, Prophetæ, Apostoli, etc. Ergo 2°, etc.

3° *Existentia revelationis mediatæ.* Si enim qui nomine Dei loquitur, veritatem missionis suæ miraculis aut prophetiis clare ostendat, testis revelationis ita confirmatæ eam in dubium revocare non potest. Divinam igitur habet fidem; ergo 3°, etc.

Caveant tamen privati ne suas vel aliorum imaginationes aut meras sensuum vel diaboli illusiones pro revelationibus divinis sumant: pari sollicitudine enim se munire debent et contra nimiam incredulitatem Deo injuriosam, et contra nimiam credulitatem ad superstitiones deducentem et in contemptum religionis vergentem.

Objiciuntur verba S. Aug., lib. contra Epist. Fundamenti, dicentis: « Ego Evangelio non crederem, nisi me » catholicæ Ecclesiæ commoveret auctoritas. » Verum S. Doctor per revelationem privatam et immediatam non didicerat Evangelium esse verbum Dei: hæc igitur obiectio ad rem non pertinet.

ARTICULUS SECUNDUS.

DE PROPOSITIONE ECCLESIAE.

Propositio est via qua revelatio iis innotescit quibus immediate non facta est; aliud est igitur revelatio, et aliud revelationis propositio: unde, licet nova non fiat revelatio, sæpe novæ fiunt revelationis propositiones, id est, novæ manifestationes revelationis jam existentis.

Revelatio immediate facta nullam requirit propositionem ab ea distinctam, respectu ejus qui eam accipit; sed aliis innotescere non potest, nisi per loquelam, scripturam aliave signa exteriora eis proponatur: unde Apostolus, Rom. x, 17, *Fides ex auditu.*

Duplex autem distinguitur revelationis propositio, videlicet, una publica qua aliquid, tanquam a Deo revelatum et fide catholica credendum, toti fidelium communitati per primos Ecclesiæ pastores auctoritate infallibili proponitur, et altera privata quæ fit ab iis qui privilegio infallibilitatis non pollent: tales sunt veritatum revelatarum, definitarum aut non definitarum, explicationes vel propositiones factæ per Scripturarum interpretes, doctores, pastores inferiores, concionatores, catechistas, etc. *His notatis*, duo statuenda sunt, nempe:

1° Ad constituendam fidem catholicam requiritur propositio revelationis publica, seu Ecclesiæ definitio; re-

pugnat enim privatos homines fallibiles totam fidelium communitatem infallibiliter docere. Duplicis generis autem distinguendæ sunt Ecclesiæ propositiones seu definitiones; aliæ nimirum explicitæ quæ totis exprimuntur verbis, et aliæ implicitæ quæ evidentiter supponuntur, vel in definitionibus explicitis manifeste continentur: hæc, licet nullibi explicitè definita, sufficienter ab Ecclesia proponuntur ut ad fidem catholicam pertineant: talia sunt nonnulla puncta fundamentalia quæ semper et ubique tanquam de fide credita sunt, licet non definita; tales sunt plurimæ veritates in Scripturis tam manifeste contentæ, ut ab omnibus eodem modo intelligantur. Ecclesia definiendo Libros sacros verbum Dei continere, has veritates sufficienter proposuit ut revelatas et fide catholica credendas.

2º Ad fidem theologiam propositio Ecclesiæ non est absolute necessaria; quisquis enim certo cognoscit aliquam veritatem fuisse revelatam, eam, ex dictis, credere tenetur propter solam Dei auctoritatem; at fieri potest ut quis per sola motiva credibilitatis, independenter a propositione Ecclesiæ, certo cognoscat aliquam veritatem esse revelatam, v. g. evolvendo monumenta traditionis, scrutando Scripturas et explicitas Ecclesiæ definitiones: hinc contingere potest ut aliquid sit de fide divina respectu unius et non respectu alterius, respectu doctorum et non respectu idiotarum, quia illis et non aliis innotescit ut revelatum.

ARTICULUS TERTIUS.

DE MOTIVIS CREDIBILITATIS.

Ut aliquam veritatem fuisse revelatam credamus eique adhæreamus, quædam esse debent rationes quibus ad credendum determinemur, quia rationabile debet esse obsequium nostrum. Istæ autem rationes dicuntur motiva credibilitatis, siquidem nos movent ad credendum.

Ex una parte assignavimus in Tractatu *de vera Religione* characteres quibus de existentia revelationis certo constare possit, nec non librorum Veteris et Novi Testamenti

auctoritatem astruximus. In Tractatu *de vera Ecclesia* ostendimus corpus pastorum a Christo institutum esse, ut cunctas fidei controversias infallibili auctoritate judicaret, atque in docendo nunquam erraret: iudiciorum ejus condiciones et objecta sufficienter exposuimus; monstravimus quomodo fideles, etiam simplices et idiotæ, via auctoritatis ducti, ad fidem perveniant, dum via discussionis a protestantibus admissa ad eam nunquam pervenire possint.

Ex altera parte sola evidentia rei, omnibus communis, suadet Deo certe loquenti omnimodam fidem adhibendam esse. Quædam igitur tantum hic notanda sunt circa credibilitatis motiva ad fidem necessaria. 1º Ut actus veræ fidei eliciatur, saltem ordinarie requiruntur motiva externa credibilitatis quibus intellectus determinetur: nam 1º fidei actus in homine est actus humanus: debet ergo rationi esse consentaneus, ac proinde rationalibus motivis determinari, ut ait S. Th. 2 2, q. 1, art. 4, ad 2: « Non enim crederet (homo) nisi videret ea esse credenda, vel propter evidentiam signorum, vel propter aliquid humani jussu. » 2º Fides est libera, ut docet concil. Trid. sess. 6, cap. 5, dicens: « Disponuntur ad ipsam justitiam, dum excitati divina gratia et adjuti, fidem ex auditu concipientes, libere moventur in Deum, credentes veræ esse quæ divinitus revelata et promissa sunt. » 3º Debet esse constans et invicta: at fides sine motivis certis determinata, talis esse non posset: ergo.

Diximus *saltem ordinarie*, quia plures theologi docent actum fidei, Deo speciali modo interius agente, elici posse absque ullis credibilitatis motivis externis, et sic forte interdum credere nonnullos rudes, idiotas ac juvenes, cum primum ad adultam ætatem perveniunt, dummodo tamen nullum sit apud eos dubium circa revelationis existentiam, quia fides proprie dicta cum vero dubio subsistere non potest.

Cæterum, hic supernaturalis Dei concursus ab iis non excluditur qui affirmant nullum fidei actum proprie dictum absque motivis credibilitatis existere posse, et sæpe,

juxta eos, in idiotis ac juvenibus insufficientiæ motivorum ad prudenter agendum supplet.

2° Necessè est ut ope dicatorum motivorum objectum fidei fiat evidenter credibile, alioquin assensus firmus rationabilis non esset. Non dicitur autem quod debeat esse evidenter verum; quia illud solum est evidenter verum quod in se vel in principiis suis clare cognoscitur: porro objectum fidei non ita cognoscitur, sed per testimonium Dei illud revelantis: at, licet respectu nostri sit obscurum vel incomprehensibile, fit tamen evidenter credibile, si certissime constet Deum illud revelasse: imo tunc evidenter credendum est; assensum quippe Deo aliquid certo revelanti denegare, est actus ipsi valde injuriosus et absurdus, *ut patet*. Ergo.

3° Sequitur ex dictis non solum licere, sed laudabile esse motiva quibus vera nititur fides inquirere, ut rationem fidei nostræ reddere semper parati simus. Duplex igitur distinguendum est studium religionis: unum quo simpliciter discuntur veritates credendæ et in praxi sequendæ, et alterum quo requiruntur motiva quibus tuto judicamus religionem nostram esse divinam ac solam veram. Ingens tamen datur discrimen, *ut patet*, inter hujusmodi examen et viam discussionis a protestantibus admissam, qua unusquisque omnes quæstiones fidei proprio judicio desinire tenetur.

4° Motiva credibilitatis tantum probabilia ad fidem divinam non sufficiunt: fides quippe divina est assensus mentis adeo firmus ut credens paratus sit potius mori quam ab illo discedere; omnem igitur errandi formidinem excludit, et perfectam animi quietem supponit: at repugnat mentem motivo tantum probabili determinatam tam firmum præstare assensum, tantamque securitatem habere. Unde Innocentius XI sequentem damnavit propositionem, anno 1679: « Assensus fidei supernaturalis et utilis ad salutem stat cum notitia solum probabili revelationis, » imo cum formidine qua quis formidat ne non sit locus Deus. » Clerus Gallicanus eandem damnavit propositionem, in comitiis anni 1700, ut scandalosam, per-

niciosam et Apostolicam fidei definitionem evertentem; *Bossuet*.

Si ergo theologi quandoque dicant aliquam propositionem esse probabiliter de fide, intelligendum est illam esse probabiliter revelatam, non vero esse objectum fidei proprie dictæ, quandiu intra limites probabilitatis remanet.

5° Motiva credibilitatis a motivo fidei sedulo distinguenda sunt; motivum enim fidei est ipsa Dei auctoritas, *ut supra diximus*: motiva vero credibilitatis sunt quædam ad fidem præambula, seu conditiones sine quibus fides ordinarie non existeret, quia de existentia revelationis non sufficienter constaret. Non sunt igitur necessario ejusdem ordinis, dignitatis et certitudinis ac proprium fidei motivum; motivum enim fidei est absolute unicum, infallibile, invariabile; motiva autem credibilitatis non sunt eadem pro omnibus, nec pro singulis temporibus, nec necessario sunt revelata, nec igitur supernaturalia, nec infallibilia in se: alii quippe his motivis convincuntur, alii majora vel numerosiora requirunt; rustici, v. g. solo testimonio parochi perfecte determinantur, dum alii plene non essent contenti: hinc theologi distinguunt motiva credibilitatis absoluta, quæ scilicet respectu omnium certitudinem pariunt; et alia respectiva, quæ alios convincunt et respectu aliorum non sufficerent.

6° De modo quo notiones illæ ad fidei assensum præviæ acquirantur, an via perceptionis claræ, ut volunt Cartesiani, an via auctoritatis generalis, ut recentiores Cartesianorum adversarii contendunt, hic inquirere minime necesse est; in utraque enim sententia admittuntur principia generalia, omnibus communia, extra omne dubium practice posita, quæ sunt basis et fundamentum intelligentiæ humanæ et nulla probatione indigent, quidquid de ultima eorum ratione sentiatur: in illis secure quiescimus; ab illis tuto proficiscimur in cunctis argumentationibus nostris, in omnibus scientiis acquirendis. Revelatio autem qua immediate nititur fides, est factum quod æque sensibile fieri potest ac facta mere naturalia: eadem igitur via illius existentia constare potest, et revera demonstra-

vimus, in Tractatu *de vera Religione*, facta supernaturalia, tum Veteris, tum Novi Testamenti, non minus certo constare quam facta naturalia etiam maximi momenti. Ergo.

7° Altera est quæstio inter theologos agitata, utrum videlicet auctoritas seu veracitas divina, quæ est proprium fidei motivum, cognosci possit et debeat modo supernaturali, an vero sufficiat ut modo naturali tantum cognoscatur. Nec eam quæstionem definire necesse est; etenim nullus est qui serio inficiari audeat Deo loquenti omnimodam fidem adhibendam esse: ubi autem credimus veritates ab ipso summe vero revelatas, quia eas revelavit, assensus noster fit ordinis supernaturalis; a ratione tanquam a principio non procedit. Quid amplius inquirere opus est? Omnis ulterior investigatio non nisi obscuritates et mentis anxietates generaret, quia nihil clarius obtineri potest. Ergo.

ARTICULUS QUARTUS.

DE ANALYSI SEU RESOLUTIONE FIDEI.

Quemadmodum, in arte chymica, per divisionem partium materiæ ad prima corporum elementa ascenditur, et hæc operatio vocatur analysis; sic, in materia fidei, per analysim intelligitur mentis operatio qua pervenitur ad prima fidei principia, in quibus quiescendum est, seu ad rationes quæ assensum nostrum determinant.

Ex dictis autem patet actum fidei divinæ quinque importare aut supponere, videlicet 1° objectum revelatum; 2° motivum supernaturale, seu auctoritatem Dei revelantis; 3° veracitatem Ecclesiæ sensum revelationis infallibiliter proponentis; 4° gratiam Dei assensum nostrum illasa libertate dirigentem et ad statum supernaturalem elevantem; 5° motiva credibilitatis. Itaque fides nostra optime resolvitur in objectum revelatum, in veracitatem Dei revelantis, in auctoritatem Ecclesiæ proponentis, in gratiam moventem et in motiva credibilitatis. Unde in fide qua credimus Deum esse trinum in personis, adest ipsa propositio revelata, auctoritas Dei revelantis, regula

Ecclesiæ proponentis, gratia interius agens et assensum determinans aut perficiens, et motiva quibus ostenditur Ecclesiæ docenti credendum esse et Ecclesiam hanc propositionem definiisse.

Sciscitanti a nobis cur eam propositionem credamus, respondebimus, quia Deus eam revelavit; quærenti unde sciamus Deum eam revelasse, dicemus, quia Ecclesia sic docet. Si petatur cur Ecclesiæ credendum sit, adducemus credibilitatis motiva quibus ostenditur Ecclesiæ docenti tuto credendum esse, eamque talem propositionem definiisse.

Ea methodo omnes fideles, etiam rudiores, modo ratione polleant, ad eliciendum actum fidei rationabilem facile deducuntur.

Alia via æque facili, si non faciliori, ad eundem finem duci possunt, sic procedendo: veritas factorum naturalium etiam antiquorum pluribus viis ad nos certe pervenire potest, ut omnes fatentur: facta autem supernaturalia non minus sensibus obvia, publica et gravis momenti esse possunt: tam certo igitur veritas eorum ad nos iisdem viis transmitti potest. Porro nulla sunt facta naturalia præterita quorum veritas majori fulgeat evidentiâ, quam veritas factorum supernaturalium in libris tum Veteris, tum Novi Testamenti descriptorum, *ut in Tractatu de Religione ostendimus*. Ex his factis, ex traditione et ratione clare demonstratur divinæ revelationis existentia, nec non auctoritas Ecclesiæ in docendo infallibilis: deinde, ad propositionem particularem deveniendo, ostenditur eam ab Ecclesia esse propositam, ac consequenter revelatam, et ideo, propter summam Dei veracitatem, firmiter, Deo adjuvante, credendam.

Cæterum, ut sane judicetur qua via præsertim infantes et indocti actum fidei eliciant, in memoriam revocanda sunt ea quæ diximus in Tractatu *de vera Ecclesia*. Vide Holden, cap. 6; *La Foi justifiée*, ad calcem.